

Synpunkter på remissversionen av Lidingös miljöprogram 2016-2020

Lidingö stads Dnr: KS/2015:96

Naturskyddsföreningen på Lidingö har getts möjlighet att lämna synpunkter på remissversionen av Lidingö stads reviderade miljöprogram för perioden 2016-2020. Vi kan konstatera att av det miljöprogram som antogs 2011 är målbilderna kvar, att basen för det nya programmet är i stort det som antogs 2011 men att nya mål nu tillkommit.

Våra synpunkter inleds med en allmän del följt av synpunkter som mer specifikt berör delar av programmet.

Allmänna synpunkter

Miljöprogrammets struktur är överskådlig och lättförståelig och vi ställer oss bakom att kommunen till varje målbild kopplar åtgärdsområden där vi får ta del av aktiviteter som skall leda till att målen nås. Detta sagt vill vi dock påpeka att några av de målvärden som anges är väldigt löst formulerade. Programmet skulle må väl av att de målvärden som i förslaget anges som ”öka” eller ”minska” ersätts av konkreta värden. Då skulle uppföljningen bli betydligt mer konkret och de indikatorer som föreslås för uppföljningen komma till en bättre användning. Då kan den föreslagna listan med indikatorer utgöra en bra grund för en årlig uppföljning av huvuddelen av de mål som antas. Naturskyddsföreningen är av åsikten att målen skall vara högt ställda men också tydligt kopplade till konkreta åtgärder som prioriteras och inte tvingas ge vika för andra politiska hänsynstaganden.

Det är inte helt lätt att se hur **uppföljningen och utvärderingen** av programmet från 2011 har påverkat det nya programmet - vilka av de tidigare målen har uppfyllts, vilka har ändrats, vilka har strukits och vad innebär egentligen att ett mål har ”löpt ut”. Vi kan konstatera att det finns ett Miljöbokslut publicerat på Lidingö kommuns hemsida. Men det hade varit bra om de erfarenheter man gjort redovisades i inledningen till det nya miljöprogrammet, erfarenheter som utgjorde utgångspunkten för det nya miljöprogrammet. Då skulle Lidingö kommun röra sig fram emot ett miljöledningssystem där miljöprogrammet är en aktiv del.

Miljöprogrammet är för några åtgärdsområden uppdelat på ”**staden**” (omfattande de anläggningar, byggnader och individer som kommunkontoret har direkt ansvar för) och ”**Lidingö som geografiskt område**” där också vi andra som bor och arbetar på Lidingö omfattas. Naturskyddsföreningen ställer sig något frågande till en sådan uppdelning. De nationella miljömålen gör inte denna åtskillnad och en sådan finns inte heller på varken europeisk eller regional nivå. Vi föreslår att denna åtskillnad tonas ned genom att i stället formulera målen

som exempelvis Klimatpåverkan skall minska på Lidingö; Lidingöbornas resor skall till 50 % utgöras av gång, cykel eller kollektivtrafik (som alltså också bör gälla stadens medarbetares resor). Om det finns mål och åtgärdsområden som särskilt gäller den kommunala verksamheten kan dessa samlas i det avsnitt som rubriceras just så. Naturskyddsföreningen tror att en sådan strukturering skulle göra miljöprogrammet mer intressant för *alla* som bor och verkar på Lidingö och inte till huvuddelen för kommunens förvaltning.

Som påpekas i remissen är Lidingös miljömål en del av ett nationellt ”system” och i inledningen anges också att ”i så stor utsträckning som möjligt är **indikatorerna** tagna från nationella och regionala databaser. Vi anser att detta också borde möjliggöra jämförelser mellan olika kommuner, med regionen (län och landsting) och med de nationella miljömålen – det kräver indikatorer som är gemensamma för samtliga nivåer i miljömålssystemet. Vi vill peka på SKL:s förteckning ”Miljönyckeltal för landsting och regioner” (<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/miljonyckeltal-for-landsting-och-regioner-2013.html>), länsstyrelsernas gemensamma indikatorförteckning för miljömålsarbetet inom ramen för den regionala samverkan (<http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/rus/Sv/uppfoljning-och-utvardering/indikatorer/Pages/default.aspx>), de nationella miljömålsindikatorerna på webbplatsen Miljomal.se (<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Alla-indikatorer/>) och till sist också den indikatorförteckning som EU:s miljöbyrå i Köpenhamn (European Environment Agency – EEA) arbetar med (http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/#c5=&c0=10&b_start=0). Alla dessa förteckningar har några indikatorer som uttrycks/person eller/capita. Den typen av indikatorer ger en bra grund jämförelser - för att kunna jämföra Lidingö kommuns miljöutveckling både med andra kommuner (inom och utom regionen), med utvecklingen i landet och med utvecklingen i Europa. Detta sätt att jämföra länder är en del av den utvärdering som EEA arbetar med och en motsvarande jämförelse mellan kommuner tror vi miljöarbetet skulle må bra av. En sådan jämförelse skulle också ge mer substans åt Lidingös vision att vara energismart, hållbar och miljöklok.

Vi vill också påpeka att vissa indikatorer (och kanske därmed också ansvaret) borde brytas ned på en mer detaljerad nivå. Ett exempel på en sådan indikator är Andelen elever som går och cyklar till skolan (nr. 17). Den bör redovisas per skola för att åskådliggöra att ansvaret ligger där och inte på TF. En sådan genomgång/nedbrytning skulle rent allmänt peka ut respektive (del-)förvaltnings ansvar att föra i bevis att åtgärder genomförs som leder mot målen.

Specifika synpunkter

Inledning/Målstyrning och uppföljning. Som påpekats ovan tror vi att ett miljöledningssystem ännu inte är på plats. Dock delar vi åsikten att ”mäta och visa resultat av miljöarbetet” är en nyckel till framgång. Miljöprogrammet måste kunna kommunicera utveckling och reformer på ett sätt som gör oss alla intresserade och positivt inställda. Därigenom blir programmet en angelägenhet för alla. Flertalet av indikatorerna bör redovisas löpande på kommunens websidor så att vem som helst kan göra en bedömning av miljöprogrammets

genomslag och resultat och på sikt också kunna göra en bedömning av om vi som bor på Lidingö minskat vår miljöpåverkan och om vi gör kloka miljöval.

Inledning/Ansvar. Var och en som bor på Lidingö borde ha ett ansvar att leva klimatsmart, inte skräpa ner, leva någorlunda hållbart och visa hänsyn till Lidingös djur och växter. Stadens nämnder och bolag bör *arbeta för* att målen uppnås. Att uppnå miljömålen på Lidingö bör vara *allas* ansvar.

Energismart stad. Målbilden är ambitiös men alltför mycket inriktad på den kommunala verksamheten. ”Flera byggnader skall alstra mer energi än de förbrukar” leder tanken till solceller på taken och vindkraftsnurror (som ju alstrar mer energi än de förbrukar). Det finns säkerligen möjligheter att sätta upp några vindkraftverk på Lidingö. Naturskyddsföreningen ser också gärna att kommunen genom fördelaktiga lån till medborgarna uppmuntrar till solcellsanläggningar på många av Lidingös villor vilket ju skulle leda till en ökad andel förnybar energi. Miljöprogrammet har i övrigt ett visst fokus på energieffektivisering vilket vi helt ställer oss bakom. Vi ser gärna att kommunen mer aktivt arbetar med dessa frågor gärna med ett uppsökande arbete som underlättar för oss som bor på Lidingö att göra smarta energival mellan berg- och jordvärme och andra alternativa energislag. De båda åtgärdsområdena är här alltför tydligt uppdelade på de två målgrupper som miljöprogrammet riktar sig till – Energi och klimat berör huvudsakligen Lidingö stads förvaltning och egna anläggningar (med undantag för mål nr.3 om Lidingös energianvändning) medan Resor är riktad mot oss som bor på ön (med undantag för mål nr.6).

- Skulle inte målet om minskad energianvändning kunna vara 40 % både för Lidingö stads förvaltning och för Lidingö som helhet?
- Bör inte kommunens medarbetare uppmanas att cykla i högre utsträckning?
- Förteckningen över indikatorer är omfattande och innehåller ett antal som kan användas för jämförelser (Energianvändning/inv., Bilinnehav/inv., Körsträcka med bil/inv.). Naturskyddsföreningen ser gärna att också Utsläpp av koldioxid/inv. för Lidingö redovisas. De svenska utsläppen per invånare var 2012 6 ton. Det vore intressant att veta hur utsläppen på Lidingö förhåller sig i relation till den siffran.
- De båda åtgärdsområdena relaterar båda till det nationella miljömålet Frisk luft. Det nationella miljömålet innefattar indikatorer för halter av bensen, kvävedioxid, marknära ozon och partiklar. Någon av dessa borde ingå också som uppföljning av Lidingös miljöprogram, företrädesvis partiklar och mätstationen ligga där biltrafiken är störst och befolkningstätheten är störst – kanske någonstans i närheten av stadshuset.

Hållbar grön ö. Målbilden är kanske ambitiös men skulle kunna bli än mer ambitiös om den konkretiseras. De föreslagna indikatorerna bidrar inte heller till att ge någon tydlig inriktning på arbetet med en grön ö. Detta sagt ställer vi oss helt bakom att stadsplaneringen är mycket viktig för att miljön och hälsan skall förbättras. Som ett resultat av kommunens planläggning de senaste decennierna har dagligvaror kommit att koncentreras till ett fåtal jätteanläggningar (i Lidingö C, Willys, ICA Kvantum etc.) vilket tvingat fram en icke oväsentlig bilkörning

för att Lidingös befolkning skall kunna köpa middagsmat. Denna planläggning har kraftigt minskat lidingöbornas förutsättningar att gå, cykla eller åka kollektivt.

- Är inte lägre fartgränser en väg mot lägre bullerstörningar?
- Hur mycket skall arealen skyddad natur öka? Med kännedom om att Regeringen tagit ett beslut om att 20 % av Sveriges land- och sötvattenareal skall skyddas, anser vi att denna andel (omräknad till areal) kan sättas in som målvärde också för Lidingö.
- Hur skall det vara möjligt att påvisa att hälsoriskerna av buller och föroreningar i mark minskar om det inte förekommer några mätningar?
- För att möjliggöra jämförelser ser vi också här gärna att indikatorn Areal skyddad natur/inv. redovisas.
- Vår tolkning av målbilden att ”kunskap om naturen och miljön skall spridas till Lidingöbor och besökare” är att Lidingö via en utvecklad webbkommunikation gör det möjligt att följa miljöutvecklingen genom de valda indikatorerna.

Miljökloka val. Som framgår ovan står vi bakom målbilden att ”medborgare och näringsliv skall löpande kunna avläsa uppföljningen av miljömålen”. Som också framgår ovan förstår vi *inte* varför enbart Lidingö stads medarbetare skall konsumera och återvinna miljöklokt. Alla vi som bor och verkar på Lidingö skall väl samspela och inspirera varandra till kloka miljöval och ett miljövänligt beteende.

- Vi kan konstatera att antalet föreslagna indikatorer som rör avfallshanteringen är stort och diversifierat. Många av dessa är dessutom kopplade till konkreta målvärden. Som övergripande målbild skulle Lidingö kunna använda EU:s mål att 2020 skall 50 % av det kommunala avfallet återvinnas (där Sverige nu har uppnått en återvinningsgrad på 48 %). Vi tror att också här behövs en övergripande avfallsindikator som redovisas per invånare. I Sverige genererade vi 2012 462 kg avfall/år och person. Motsvarande siffra för Lidingö var samma år 514 kg (2013 var siffran 518 kg) (bearbetade data från Kollada). Enligt EEA genererar rikare länder mer avfall än fattiga länder. Det kanske gäller också för rika kommuner. Att minska avfallsmängden på Lidingö är väl en god utmaning för ett miljöprogram där målbilden är att Lidingö år 2020 skall vara ledande inom avfallsområdet.
- Vi kan också konstatera att miljöprogrammet förtjänstfullt har ett fokus på klimatsmart och ekologisk mat på de verksamheter som kommunen har direkt ansvar för. Ett alternativ är att den föreslagna indikatorn (Andel ekologisk mat) (som dels är svårt att definiera och där klimataspekten helt fallit bort) ersätts eller kompletteras med en indikator för animaliekonsumtion.
- Åtgärdsområdet Kommunal verksamhet diskuteras till del ovan. Det försöker sätta upp spännande mål för den kommunala verksamheten samtidigt som en hand sträcks ut mot alla oss andra som bara bor och/eller verkar på Lidingö. Vårt engagemang skall tas tillvara. Som diskuteras ovan anser Naturskyddsföreningen att

det hade varit möjligt med ett miljöprogram som handlade om allas vårt liv och leverne på Lidingö. Också detta åtgärdsområde saknar några konkretiseringar och där sådana finns skulle väl ambitionsnivån kunna vara lite högre. På fem år skulle exempelvis *alla* kommunala verksamheter ha inventerat sin miljöpåverkan, mer än 25 % av pappersförbrukningen skulle väl kunna minska och andelen kapital i hållbara fonder skulle väl kunna uppgå till minst 50 %.

- Vi tycker att idén om ett nätverk av kontaktpersoner för miljöfrågor inom staden är bra och ställer naturligtvis gärna upp i den mån Lidingö stad anser vi är tillräckligt kompetenta för att förtjäna en plats i ett sådant nätverk. I samma anda ser vi också gärna att stadens förvaltning återupptar samarbetet med Skogsgruppen.

Till sist

Att formulera ett miljöprogram för en ”energismart, hållbar och miljöklod stad” är en modig handling som Naturskyddsföreningen på Lidingö helt ställer sig bakom. Vi har ovan pekat på några målbilder, åtgärdsområden, aktiviteter och indikatorer som kan förbättrats och konkretiseras. Vi anser att uppföljningen skall göras tydlig, transparent och ständigt lättillgänglig och möjliggöra jämförelser med andra kommuner och med miljöutvecklingen både regionalt och nationellt. De exempel vi gett har vi hämtat från den svenska miljömålsportalen och från den europeiska miljöbyrån EEA som i början av året publicerade en rapport om miljöutvecklingen i Europa. En sammanfattning finns på Lidingös naturskyddsförenings hemsida <http://lidingo.naturskyddsforeningen.se/nyheter-fran-styrelsen/rapport-fran-europeiska-miljobyran-om-miljoutvecklingen-i-europa/>

Detta remissvar finns också tillgängligt på vår hemsida <http://lidingo.naturskyddsforeningen.se/remissvar-och-skrivelser/>

För Naturskyddsföreningen på Lidingö

Elvy Löfvenberg

Bernt Røndell